

รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์บ้านห้วยขมิ้น
ตำบลแม่ณาจร อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

Organic Tourism Model of Ban Huai Khamin, Mae Na Chon Subdistrict,
Mae Chaem District, Chiang Mai Province in Thailand

อนาภรณ์ วงศ์สถาน^{1*}, ยุทธการ ไวยอาภา², กิรติ ตระการศิริวานิช³ และกวินรัตน์ อัฐวงศ์ชยากร⁴
(Anaporn Wongsathan^{1*}, Yutthakarn Waiapha², Keerati Trakansiriwanich³
and Kavinrath Attawongchayakorn⁴)

^{1*,2,3,4}คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้ อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ 50290

^{1*,2,3,4}School of Tourism Development, Maejo University, Sansai, Chiang Mai 50290, Thailand

อีเมลผู้แต่งหลัก : anapornwong@gmail.com เบอร์โทร : 08 3577 5574

วันที่รับบทความ 9 มกราคม 2567

Received: Jan. 9, 2024

วันที่รับแก้ไขบทความ 29 เมษายน 2567

Revised: Apr. 29, 2024

วันที่ตอบรับบทความ 2 พฤษภาคม 2567

Accepted: May. 2, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์บ้านห้วยขมิ้น 2) เพื่อประเมินการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านห้วยขมิ้น 3) เพื่อกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์บ้านห้วยขมิ้น โดยประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านห้วยขมิ้น ทั้งหมด 63 คน ใช้วิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Method) ใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนาและสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน จากการศึกษาพบว่า ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์บ้านห้วยขมิ้นภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยรวม 2.30 โดยมีทรัพยากรทางการเกษตรอินทรีย์มีศักยภาพมาก ค่าเฉลี่ย 2.51 ส่วนการตลาดเกษตรอินทรีย์ การบริการท่องเที่ยว การรองรับของแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับปานกลาง การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยรวม 3.70 โดยมีด้านสิ่งดึงดูดใจมีความสำคัญต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.30 ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ด้านความสะดวกในการเดินทาง ด้านการบริการที่พัก อยู่ในระดับมาก และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ในระดับปานกลาง กำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์บ้านห้วยขมิ้น พบว่า 1) กำหนดการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์อย่างเหมาะสม 2) กำหนดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์ให้สอดคล้องกับทรัพยากรของแหล่งท่องเที่ยว 3) การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์ให้สอดคล้องกับทรัพยากรในทุกฤดูกาลผลิต โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะแนวทางในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์บ้านห้วยขมิ้น 1) พัฒนาด้านการตลาดเกษตรอินทรีย์ ด้านการบริการท่องเที่ยว ด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง 2) การจัดการด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านกิจกรรม ด้านความสะดวกในการเดินทาง และด้านที่พัก เป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การมีศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์

คำสำคัญ: การท่องเที่ยว; เกษตรอินทรีย์; การจัดการแหล่งท่องเที่ยว

Abstract

This research aims to: 1) study the potential of organic tourism at Ban Huai Khamin 2) evaluate organic tourism destination management at Ban Huai Khamin. 3) determine the organic tourism model of Ban Huai Khamin. The study used mixed methods. The experimental instruments used in this research were a questionnaire. The data was collected from 63 members of the organic agriculture community enterprise group, Ban Huai Khamin, and analyzed with descriptive statistics and Pearson Correlation. The finding indicated that the overall potential of organic tourism was at an average level, the research found that the overall evaluation of organic tourism destination management was at a high level. After determining the organic tourism model of Ban Huai Khamin, it was found that the determine appropriate management of organic tourism, determine the organic tourism routes to be consistent with the resources of area, schedule organic tourism to be consistent with production season.

The results of this paper suggest that the marketing, services, carrying capacity should be developed and the attraction management, activities management, accessibility management, accommodation management, it is an important to the organic tourism destination management.

Keywords: Tourism; Organic Agriculture; Tourism Management

บทนำ

กรมส่งเสริมการเกษตรและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยร่วมกันสนับสนุนให้มีการยกระดับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อเตรียมความพร้อมต่อการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยการร่วมมือของทุกภาคส่วนพร้อมสร้างเครือข่ายภาคการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ช่วยให้เกษตรกร กลุ่มวิสาหกิจชุมชน หรือผู้ประกอบการธุรกิจรายย่อย ขนาดเล็ก และขนาดกลาง ให้มีการสนับสนุนสินค้าและสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับทรัพยากรทางการเกษตร ขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจชุมชน/ท้องถิ่น ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2564) ระยะที่ผ่านมามีการท่องเที่ยวมีแนวโน้มที่เปลี่ยนแปลงไป โดยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวจากการท่องเที่ยวแบบกลุ่มใหญ่ (Mass Tourism) เป็นการท่องเที่ยวแบบอิสระ (Free Independent Traveler) และเน้นการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่เน้นกิจกรรมเชิงสุขภาพ การอนุรักษ์ธรรมชาติสิ่งแวดล้อมได้สัมผัสชีวิตคนท้องถิ่น และการท่องเที่ยวเชิงอาหารสุขภาพ โดยนำเสนอเมนูอาหารของท้องถิ่นให้นักท่องเที่ยวผ่านการนำเสนอเรื่องราวของวัตถุดิบท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการบอกต่อเรื่องราว (Story Telling) และคาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2567 การท่องเที่ยวของประเทศไทยจะฟื้นตัวดีขึ้นหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 (สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการจังหวัด, 2565) ทั้งนี้ แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) ได้กล่าวถึงความพร้อมของการท่องเที่ยวที่เน้นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อในหลายพื้นที่ควรได้รับการพัฒนา และการอนุรักษ์ธรรมชาติหรือกิจกรรม

เชิงเกษตรให้มีความสามารถในการจัดการการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทยที่ต้องปรับตัวรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงนี้

บ้านห้วยขมิ้น ตำบลแม่ณาจร อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ เป็นพื้นที่ที่มีการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มวิสาหกิจเกษตรอินทรีย์ตำบลแม่ณาจร และเป็นพื้นที่ที่ได้รับการสนับสนุนจาก “ศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่แฮ” ให้เป็นพื้นที่ต้นแบบของการพัฒนาทดแทนพืชเสพติดและการพัฒนาอย่างยั่งยืนบนพื้นที่สูงตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยมีทรัพยากรที่มีความโดดเด่น ได้แก่ ด้านเกษตรอินทรีย์ ด้านทรัพยากรธรรมชาติที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์ ทั้งศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตดั้งเดิม ซึ่งเป็นโอกาสในการพัฒนาความสามารถให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ ยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมและคาดหวังจะดึงดูดคนรุ่นใหม่กลับมาพัฒนาบ้านเกิดการสร้างฐานอาชีพที่มั่นคงในชุมชน เกิดการจ้างงานและก่อให้เกิดรายได้จากการท่องเที่ยว ปัญหาที่พบ คือการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวและการจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างเพียงพอเกิดความสมดุลและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดภายในแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนที่ยังคง “ยืนยงดิ้นรนวิถีอินทรีย์” อย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องทำการศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์และการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์ของชุมชนบ้านห้วยขมิ้น เพื่อนำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์บ้านห้วยขมิ้น ตำบลแม่ณาจร อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ได้อย่างเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ในทางปฏิบัติในกระบวนการพัฒนาต่อไป

บททวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้บูรณาการแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์และแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบแหล่งท่องเที่ยว (5A) ของ Dickman (1996) ประกอบไปด้วย 1) สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) 2) ความสะดวกในการเดินทาง (Accessibility) 3) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) 4) การบริการที่พัก (Accommodation) 5) กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) ทั้งนี้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2545) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรว่าเป็นการท่องเที่ยวที่พึงกิจกรรมทางการเกษตร เกิดการเรียนรู้ ทักษะและประสบการณ์ ความเพลิดเพลิน สัมผัสถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบดั้งเดิม เกิดการพักผ่อนหย่อนใจ ปลุกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว อีกทั้ง กรมการท่องเที่ยว (2556) กล่าวถึง การบริหารจัดการองค์ประกอบทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว คือเพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวมีศักยภาพในการรองรับการท่องเที่ยวและมีการบริการที่มีมาตรฐานเกิดความสมดุลระหว่างแหล่งท่องเที่ยวกับผู้ใช้ประโยชน์ ให้ความสำคัญ 3 มิติ ดังต่อไปนี้ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการเมือง กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2564) กล่าวถึงศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 4 องค์ประกอบ ดังนี้ ด้านศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้านศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้านศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้านศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

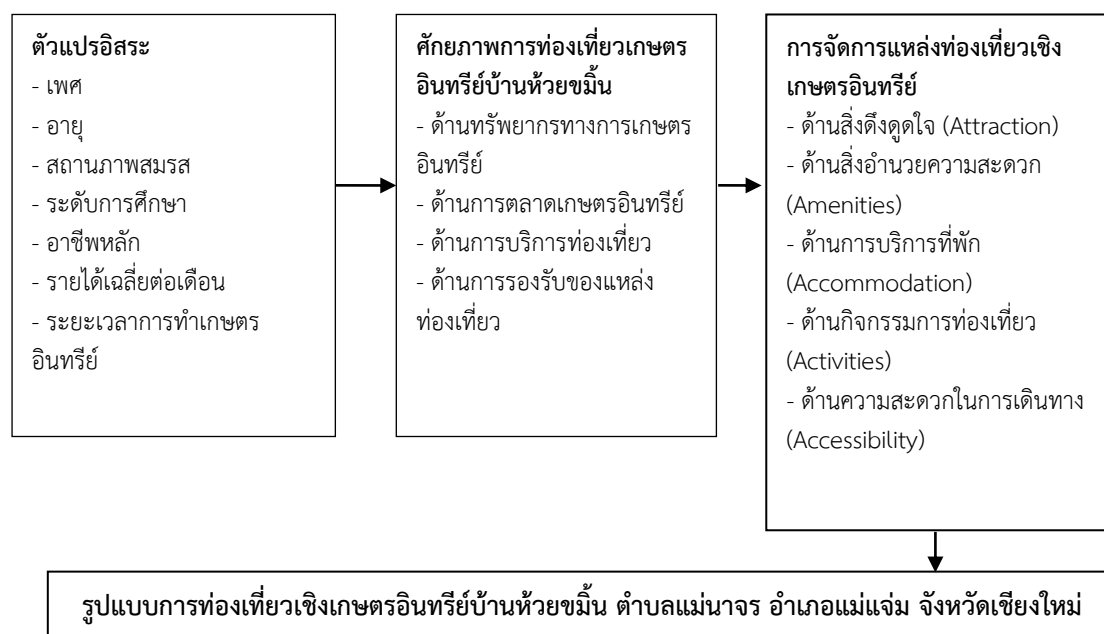
วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์ของชุมชนบ้านห้วยขมิ้น ตำบลแม่นาจร อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อประเมินการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านห้วยขมิ้น ตำบลแม่นาจร อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์บ้านห้วยขมิ้น ตำบลแม่นาจร อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขต

1. การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาบ้านห้วยขมิ้น ตำบลแม่นาจร อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ พื้นที่ดังกล่าวมีการส่งเสริมให้มีการทำเกษตรอินทรีย์ ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเพื่อเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์อย่างเหมาะสมต่อชุมชน
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรที่เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านห้วยขมิ้น ตำบลแม่นาจร อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่
3. ขอบเขตด้านเนื้อหาศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์ และการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์

กรอบความคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยและระเบียบวิจัย

ประชากร

ผู้วิจัยกำหนดประชากรในการวิจัยในครั้งนี้ คือ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านห้วยขมิ้น หน่วยในการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) คือ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านห้วยขมิ้น ทั้งหมด 63 คน เนื่องจากประชากรในการวิจัยมีจำนวนไม่มากนัก สามารถทำการเก็บข้อมูลได้ทั้งหมดเพื่อให้มีความถูกต้องแม่นยำ และในขณะเดียวกันเป็นผู้ให้ข้อมูลที่มีความสำคัญอยู่ในขอบข่ายที่เหมาะสม และตรงกับวัตถุประสงค์ในการวิจัยในครั้งนี้ (นำชัย ทนุผล, 2540: 71)

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามเชิงสัมภาษณ์ โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม ด้วยแบบสอบถามที่เป็นคำถามปลายเปิดและคำถามปลายปิด ตอนที่ 2 แบบสอบถามศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์บ้านห้วยขมิ้นลักษณะคำถามปลายปิด ตอนที่ 3 แบบสอบถามการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์บ้านห้วยขมิ้นลักษณะคำถามปลายปิด ตอนที่ 4 ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยว มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิดเพื่อนำไปกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์ที่เหมาะสม

การทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยแบบสอบถามที่ผ่านกระบวนการทบทวนวรรณกรรมให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน พิจารณาถึงความสอดคล้องกับประเด็นและวัตถุประสงค์ที่ต้องการจะศึกษา ทั้งนี้ ผลการทดสอบทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแบบสอบถามเฉลี่ยรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 แบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการนำแบบสอบถามนำไปให้ผู้ตอบด้วยตนเองแบบเผชิญหน้า ลักษณะในการเก็บข้อมูลจะใช้ร่วมกับการสัมภาษณ์ที่ผู้ตอบจะได้ฟังคำถามแล้วทำการตอบ ซึ่งจะทำให้ผู้ตอบเข้าใจและรับรู้ข้อมูลที่ตรงและสมบูรณ์ (นิภา ศรีไพโรจน์, 2531)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

2. วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์ การประมาณค่าแบบให้ค่า (Rating Scale) โดยมีค่าคะแนนให้เลือก 3 ระดับ ของวิเชียร เกตุสิงห์ (อ้างถึงใน ชนะ ศรีสุทธะ, 2561) วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (μ) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

3. วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อความสำคัญของการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านห้วยขมิ้น การประมาณค่าแบบให้ค่า (Likert

Scale) โดยมีค่าคะแนนให้เลือก 5 ระดับ (อ้างอิงใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543) วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (μ) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

4. ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยว ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อนำไปกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์ที่เหมาะสม

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์ของชุมชนบ้านห้วยขมิ้น ตำบลแม่ณาจร อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม พบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ร้อยละ 76.20 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 39.84 ปี ร้อยละ 73.02 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 30.16 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 80.96 ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก มีรายได้เฉลี่ย 9,388.88 บาทต่อเดือน และมีระยะเวลาการทำเกษตรอินทรีย์มากกว่า 6 ปี

ตอนที่ 2 ศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์ของชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านห้วยขมิ้น ผลการวิจัยพบว่า ผลรวมศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.30 ($\sigma=0.29$) เมื่อพิจารณาแต่ละด้านแสดงให้เห็นว่า ด้านทรัพยากรทางการเกษตรอินทรีย์มีศักยภาพมากเป็นอันดับแรก รองลงมา ด้านการตลาดเกษตรอินทรีย์ ด้านการบริการท่องเที่ยว และด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว ตามลำดับ ซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏรายละเอียดตาม ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์ของชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านห้วยขมิ้น

ศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์	ระดับความคิดเห็น (N=63)		
	μ	σ	การแปลผล
1) ด้านทรัพยากรทางการเกษตรอินทรีย์	2.51	0.30	ศักยภาพมาก
2) ด้านการตลาดเกษตรอินทรีย์	2.30	0.31	ศักยภาพปานกลาง
3) ด้านการบริการท่องเที่ยว	2.24	0.41	ศักยภาพปานกลาง
4) ด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว	2.10	0.30	ศักยภาพปานกลาง
รวม	2.30	0.29	ศักยภาพปานกลาง

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อประเมินการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์บ้านห้วยขมิ้น ตำบลแม่ณาจร อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 3 ประเมินเกี่ยวกับความคิดเห็นความสำคัญต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์ ผลการวิจัยพบว่า ผลรวมความสำคัญต่อการจัดการ ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.70 ($\sigma=0.34$) เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ด้านสิ่งดึงดูดใจสำคัญมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านความสะดวกในการเดินทาง ด้านการบริการที่พัก และด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ตามลำดับ ซึ่งผลการวิเคราะห์ปรากฏรายละเอียดตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการศึกษเกี่ยวกับความคิดเห็นความสำคัญต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์

ความสำคัญต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์	ระดับความคิดเห็น (N=63)		
	μ	σ	การแปลผล
1) ด้านสิ่งดึงดูดใจ (Attraction)	4.30	0.65	มากที่สุด
2) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities)	3.99	0.60	มาก
3) ด้านความสะดวกในการเดินทาง (Accessibility)	3.50	0.25	มาก
4) ด้านการบริการที่พัก (Accommodation)	3.44	0.53	มาก
5) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities)	3.25	0.30	ปานกลาง
รวม	3.70	0.34	สำคัญมาก

วัตถุประสงค์ที่ 3 กำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์บ้านห้วยขมิ้น ตำบลแม่เงา อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหาจากข้อมูลในแบบสอบถามที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบไว้ในตอนที่ 4 ความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยว สามารถนำไปกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์ที่เหมาะสม ดังนี้

1. การจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์ พบว่า 1) การจัดการด้านสิ่งดึงดูดใจ ต้องมีการกำหนดการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสมตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ที่มีความน่าเชื่อถือ ส่งเสริมให้มีการพัฒนาองค์ความรู้ทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์ เพิ่มความหลากหลายทางการท่องเที่ยว ปลุกฝังการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง 2) การจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ทำการเกษตรอินทรีย์ ควรเป็นกิจกรรมที่ให้ความรู้ด้านเกษตรอินทรีย์ เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ทำกิจกรรมร่วมกับคนในชุมชน พัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวที่สามารถนำไปจัดโปรแกรมเพื่อการท่องเที่ยว 3) ด้านความสะดวกในการเดินทางพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งให้ครอบคลุมและมีความปลอดภัย 4) ด้านการบริการที่พัก เป็นที่พักที่ออกแบบให้มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของพื้นที่อย่างเหมาะสมและปลอดภัย 5) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานที่มีความสะอาดและได้มาตรฐาน พัฒนาศูนย์บริการนักท่องเที่ยวและบุคลากรด้านการท่องเที่ยว 6) ด้านการตลาดท่องเที่ยวส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์เพื่อขับเคลื่อนสังคมเกษตรอินทรีย์ให้กว้างขึ้น เพิ่มช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าเกษตรอินทรีย์ พร้อมทั้งส่งเสริมการตลาดให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

2. กำหนดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์บนฐานรากชุมชนสอดคล้องกับทรัพยากรของพื้นที่สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้ พบว่า สามารถกำหนดได้ 6 ฐาน ดังต่อไปนี้

ฐานที่ 1

ความเป็นมาของชุมชนเกษตรอินทรีย์

ฐานที่ 2

เยี่ยมชมแปลงเกษตรอินทรีย์ตามฤดูกาล

ฐานที่ 3

COFFEE STORY “กาแฟรักษาป่า”

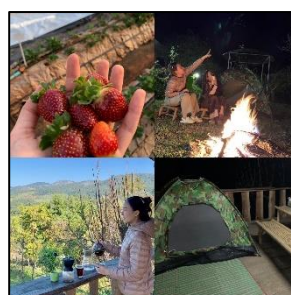
ฐานที่ 4

รู้จักกับ “ลูกพลับ”

ฐานที่ 5

เรียนรู้วัฒนธรรมชนเผ่ากะเหรี่ยงหรือเรียกว่าปกาเกอะญอ

ฐานที่ 6

นันทนาการอื่น ๆ

3. การพัฒนาท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์ให้สอดคล้องกับทรัพยากรในทุกฤดูกาลผลิต และท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งพบว่า ชุมชนควรทำการท่องเที่ยวที่น่ารื่อง โดยทำการทดลองดำเนินกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์ในชุมชน โดยเลือกจากความเต็มใจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ที่มีความพร้อมก่อน 5 - 10 ราย หลังจากนั้นติดตามผลการดำเนินงาน สอบถามกับคนในชุมชนอย่างสม่ำเสมอและนำผลการทดลองที่ได้จากการทำการท่องเที่ยวที่น่ารื่องนำไปปรับปรุงแก้ไขพัฒนาต่อไป

สรุปและอภิปรายผล

วัตถุประสงค์ที่ 1 จากการศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์บ้านห้วยขมิ้น พบว่า มีความได้เปรียบทางทรัพยากรทางการเกษตรอินทรีย์ที่พบว่า มีศักยภาพมากที่สามารถนำมาพัฒนาเป็นเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวได้ ในการเพิ่มศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชน จึงจำเป็นต้องพัฒนาด้านการตลาด ด้านการบริการ ด้านการรองรับไปพร้อม ๆ กัน สอดคล้องกับ หทัยชนก รัตนถาวรกิติ และคณะ (2023, น.1-16) กล่าวถึง การประเมินศักยภาพเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน บ้านบัวขุนจง อำเภอบัวเขต จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้านสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวอยู่ในระดับมากที่สุด ถือว่าเป็นจุดเด่นทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตร สามารถนำไปพัฒนาเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวจากฐานทรัพยากรในชุมชน จะทำให้การท่องเที่ยวเกิดความยั่งยืน และสอดคล้องกับ อรุณ นวราช (2563, น.44-47)

กล่าวถึง แนวคิดการท่องเที่ยวเกษตรอินทรีย์ (Organic Tourism) ว่าเป็นแนวคิดที่ช่วยขับเคลื่อนสังคม สร้างความสมดุลระหว่างสังคมกับสิ่งแวดล้อม สร้างจุดขายทางการตลาดให้กับผลผลิตทางการเกษตรโดยใช้การผลิตแบบเกษตรอินทรีย์เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มอย่างมีระบบ วัตถุประสงค์ที่ 2 จากผลการประเมินการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์บ้านห้วยขมิ้น พบว่า ชุมชนให้ความสำคัญการจัดการแหล่งท่องเที่ยวในระดับมาก จะทำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน สอดคล้องกับ ภณสิทธิ์ อ้นยะ (2020, น.45 - 54) พบว่า ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวมี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านการวางแผน 2) ด้านการบริหารจัดการพื้นที่ 3) ด้านความสามารถในการเข้าถึง 4) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก 5) ด้านคุณภาพการให้บริการ 6) ด้านกิจกรรมทางการท่องเที่ยว 7) ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติและอาศัยความร่วมมือระหว่างชุมชนกับภาครัฐและภาคเอกชน ในหลักการร่วมคิด ร่วมทำร่วมรับผิดชอบ และร่วมบริหารจัดการ สอดคล้องกับ กฤตินี ญัณฐวุฒิสิต (2565) กล่าวถึง แนวคิดการท่องเที่ยวอินทรีย์เป็นการท่องเที่ยวที่มีส่วนร่วม ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน พร้อมการสื่อสารสร้างการมีส่วนร่วมกับผู้บริโภค โดยการซื้อตรงจากเกษตรกร นำไปสู่กระแสการผลิตอาหารที่ดีต่อสุขภาพ และสร้างความยั่งยืนในระบบอาหาร เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม อีกทั้ง การสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคจึงจำเป็นต้องมีการรับรองมาตรฐาน โดยระบบการรับรองแบบมีส่วนร่วม (Participatory Guarantee Systems: PGS) เป็นแนวคิดที่ช่วยให้เกษตรกรสามารถดำเนินกิจกรรมทางการเกษตรอินทรีย์ได้อย่างราบรื่น วัตถุประสงค์ที่ 3 กำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์บ้านห้วยขมิ้นเป็นแนวทางการท่องเที่ยวที่ต่อยอดทุนทางสังคม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือช่วยเพิ่มมูลค่าการทำเกษตรอินทรีย์ของชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับเป้าหมายในการพัฒนาชุมชนบนพื้นที่สูงของศูนย์พัฒนาโครงการหลวงแม่แฮ ที่มุ่งเน้นช่วยยกระดับความเป็นอยู่ของชาวเขา โดยส่งเสริมให้มีการประกอบอาชีพเกษตรกรรม และนำผลจากการวิจัยเกษตรที่สูงถ่ายทอดและส่งเสริมแก่ชาวเขาให้มีอาชีพที่มั่นคง สร้างรายได้จากการทำเกษตรกรรม เพื่อทดแทนการปลูกฝิ่นและการทำไร่เลื่อนลอย ทั้งนี้ การจัดการที่ดีภายในแหล่งท่องเที่ยวจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการดึงดูดนักท่องเที่ยวเกิดการกระจายรายได้ต่อคนในชุมชน ยกระดับการเป็นอยู่ที่ดีขึ้นเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดประโยชน์และยั่งยืนมากที่สุด สอดคล้องกับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566 - 2570 เชื่อมโยงเป้าหมายหลักของการพัฒนาจุดหมายที่ 2 ว่าด้วยให้ไทยเป็นจุดหมายของการท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

ข้อเสนอแนะ

1. ควรกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยวมุ่งเน้นพัฒนาด้านการตลาดเกษตรอินทรีย์ โดยจัดทำแผนส่งเสริมด้านการตลาด การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข่าวสารอย่างต่อเนื่อง พัฒนาสินค้าแปรรูปทางการเกษตรอินทรีย์ ด้านการบริการท่องเที่ยวสำรวจและจัดทำฐานข้อมูลด้านการท่องเที่ยว จัดทำปฏิทินท่องเที่ยว แผนที่ แผนที่พบปะของชุมชน เพื่อนำไปสร้างเป็นโปรแกรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายและนำเสนอได้หลายกลุ่มตลาด ด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว

จัดให้มีระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่เพียงพอ พัฒนาศูนย์บริการนักท่องเที่ยว/บุคลากรทางการท่องเที่ยวที่มีความสามารถในการสื่อสาร รวมถึงการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวด้วยเพื่อให้ชุมชนสามารถรองรับนักท่องเที่ยวในอนาคต

2. ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ ช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยว เกิดความตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวที่เป็นเครื่องมือช่วยเพิ่มการจ้างงานกระจายรายได้ภายในชุมชน พร้อมทั้งการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์ เพื่อส่งเสริมกระบวนการอนุรักษ์สืบสานประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นให้กับเยาวชนและเปิดโอกาสให้เยาวชน และเกษตรกรรุ่นใหม่ร่วมกันพัฒนาชุมชนของตนเอง

3. ผู้รับผิดชอบในการส่งเสริมให้มีการทำการเกษตรภายใต้กระบวนการผลิตในรูปแบบอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์ได้อย่างแท้จริง และสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคและนักท่องเที่ยวว่าจะได้บริโภคผลผลิตที่มีมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ นำไปสู่การการเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิตทางการเกษตรอินทรีย์ เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น

4. มุ่งเน้นการจัดการที่ดีภายในแหล่งท่องเที่ยวด้านสิ่งดึงดูดใจภายในพื้นที่ที่ยังคงวิถีเกษตรอินทรีย์ ด้านกิจกรรมท่องเที่ยวที่ปลูกจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติคำนึงถึงระบบนิเวศเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมสอดคล้องกับวิถีชุมชนเกษตรอินทรีย์ ด้านการเดินทางต้องคำนึงถึงความปลอดภัยเป็นหลัก รวมทั้งการจัดการด้านที่พักให้กลมกลืนกับสภาพแวดล้อมของพื้นที่ที่มีความปลอดภัย และกำหนดราคาอย่างเหมาะสม เป็นปัจจัยสำคัญในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ศึกษาชุมชนที่มีพื้นที่ติดหรือใกล้กับโครงการหลวง เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวชุมชนควรมีการศึกษาในขอบเขตที่มีประชากรที่มีขนาดกว้างขึ้น และทำการเปรียบเทียบความสัมพันธ์

2. ปัจจุบันการเดินทางของนักท่องเที่ยว มักจะเดินทางตามการรีวิวบนแอปพลิเคชัน ควรจะศึกษาอิทธิพลที่ทำให้เกิดการเดินทาง หรือปัจจัยใดที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์ เพื่อสามารถกำหนดส่วนผสมทางการตลาดที่เหมาะสมได้

3. ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์ ควรศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์ (Organic Tourism) และศึกษาการออกแบบพื้นที่เกษตรอินทรีย์ที่เหมาะสมต่อการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอินทรีย์

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยในครั้งนีได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ เชียงใหม่ ทุนการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา “ทุนศิษย์ก้นกุฏิ” ประจำปีการศึกษา 2565 ทำให้การทำวิจัยในครั้งนี้เสร็จสิ้นสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

- กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2564). *คู่มือประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร*. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.dot.go.th/ebooks/ebooks-view/422>. สืบค้นเมื่อ 3 มีนาคม 2566.
- กรมการท่องเที่ยว. (2556). *ความหมายและความสำคัญการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว*. [เอกสาร PDF]. แหล่งที่มา: <https://www.dot.go.th/storage/ebooks/January2019/AlzAxoKlnGGUUEh9JE36.pdf>. สืบค้นเมื่อ 23 มีนาคม 2566.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2564). *กรมส่งเสริมการเกษตรเดินหน้านำยกระดับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้ได้มาตรฐานและปลอดภัยยุค New Normal*. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://doanews.doe.go.th/archives/10146>. สืบค้นเมื่อ 1 มีนาคม 2566.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2545). *การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในมุมมองของคนในกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กฤตินี ญัณฐาพิสิษฐ์. (2565). *Organic Tourism – Driving organic food system by conscious hospitality businesses*. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <https://www.chula.ac.th/news/59073/>. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2566.
- ชนะ ศรีสุทธะ. (2561). *การวิเคราะห์รูปแบบความต้องการของนักท่องเที่ยวต่างชาติ ต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในจังหวัดเชียงใหม่*. เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นำชัย ทนุผล. (2540). *วิธีการเตรียมโครงการวิจัย*. เชียงใหม่: สาขาวิชาการบริหารพัฒนา มหาวิทยาลัยแม่โจ้, หน้า 71.
- นิภา ศรีโพธิ์จัน. (2531). *หลักการวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัท ศึกษาพร จำกัด.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: เทพนิมิตการพิมพ์.
- ภณสิทธิ์ อ้นยะ. (2020). *การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยกระบวนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว, วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธนบุรี, พฤษภาคม - สิงหาคม 2020, หน้า 45-54.*
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570)*. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการจังหวัด. (2565). *ร่างแผนปฏิบัติการด้านเกษตรอินทรีย์ พ.ศ. 2566 - 2570*. สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการจังหวัด. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทยกระทรวงมหาดไทย.
- หทัยชนก รัตนถาวรกิติ และคณะ. (2023). *การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านบัวขุนจง ตำบลบัวเขต อำเภอบัวเขต จังหวัดสุรินทร์, วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, มกราคม-เมษายน 2023, หน้า 1-16.*

อรุช นวราช. (2563). สามพรานโมเดลสู่การขับเคลื่อนสังคมอินทรีย์ในไทย. *พระสยาม MAGAZINE*, พฤศจิกายน - ธันวาคม 2563, หน้า 44 - 47.

Dickman, S. (1996). *Tourism: An Introductory Text. (2nd ed)*. Sydney: Hodder Education.